

О.В. Шевченко, комунальний заклад „Луганський навчальний виховний комплекс спеціалізована школа I ступеня – гімназія № 42”

ПРІОРИТЕТИ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

О.В. Шевченко

Пріоритети позакласної роботи

У статті розглянуто систему позакласної виховної роботи комунального закладу „Луганський навчальний виховний комплекс спеціалізована школа I ступеня–гімназія № 42”; її мету та принципи виховання, що застосовуються педагогами для досягнення цієї мети; виховні заходи школи-гімназії.

Ключові слова: виховна система, принципи виховання, особистість, виховні заходи, дитяче самоврядування, шкільний парламент.

А.В. Шевченко

Приоритеты внеклассной работы

В статье рассмотрены система внеклассной воспитательной работы коммунального заведения „Луганский учебный воспитательный комплекс специализированная школа I ступени–гимназия № 42”; ее цель и принципы воспитания, которые используются педагогами для достижения этой цели; воспитательные мероприятия школы-гимназии.

Ключевые слова: воспитательная система, принципы воспитания, личность, воспитательные мероприятия, детское самоуправление, школьный парламент.

Сьогодні в умовах змін у політичному, соціальному, економічному житті України постала проблема радикальної перебудови сфери виховання, мета якої формувати конкурентоспроможну творчу особистість, яка здатна до самовизначення, самореалізації та самовдосконалення.

Аналіз сучасної соціальної ситуації дозволяє стверджувати, що молоде покоління зіткнеться з унікальним феноменом – необхідністю оволодіння наукою виживання в сучасному суспільстві. Спектр здібностей, який у цьому зв'язку має розвинути освітній процес, надзвичайно широкий: від фізичних якостей, які потрібні кожному і для зустрічі з природою, і для спілкування з

людьми, до вміння вижити у співтоваристві інших, залишаючись при цьому повноцінною, вільною й відповідальною особистістю.

Нова школа має справу з індивідуальністю, самобутністю, оскільки індивідуальність є носієм норм поведінки, сукупності моральних правил, керівним методологічним стрижнем у вихованні й навчанні.

Школа повинна допомогти вихованцеві визначитись не лише ким бути, а яким бути, як жити, як улаштувати свій індивідуальний спосіб життя, режим інтелектуального навантаження, як реагувати на успіхи та невдачі.

Виховна система школи-гімназії складається з таких елементів:

- мета виховання, що визначена в концепції навчального закладу;
- педагогічних принципів, на яких будується виховна діяльність;
- змісту життєдіяльності, форм та методів виховання, що забезпечують досягнення визначеної мети;
- суб'єкта діяльності;
- взаємин, народжених у діяльності та спілкуванні;
- керування, що забезпечує інтеграцію компонентів у цілісну систему.

Метою виховної системи школи-гімназії визначили соціалізацію учнів, тобто перетворення учня на суспільного індивіда, включення його в життя як активної діючої сили.

На шляху до визначеної мети педагоги спираються на принципи гуманізму, виховання в діяльності та спілкуванні, стимулювання до самовиховання, цілісного підходу до виховання тощо.

Серцевиною всієї виховної системи в школі-гімназії є національне та патріотичне виховання. Уже багато років у школі реалізується цільова програма „Духовна пам'ять України”, мета якої – зробити кожного учня носієм національної філософії, традицій, ідеалів, бути їх пропагандистом. Програма об'єднує цикл загальношкільних заходів, які стали вже традиційними. Це декада „Моя Україно, ти в серці єдина” (жовтень), свято української писемності та мови (листопад), Різдвяні свята (січень), Масляна (лютий), свято „Вінок Кобзареві” (березень), фестиваль українського мистецтва (квітень).

Робота з національного виховання логічно продовжується в роботі на рівні класних колективів. Раз на місяць у кожному класі проводиться тематична класна година „Народознавча криниця”. Кафедрою класних керівників розроблена тематика цих годин, учителями створено справжній банк методичних матеріалів з цієї теми.

Кожного року учні гімназії беруть участь у Всеукраїнських конкурсах творчих робіт „Таланти твої, Україно”, „Вірю в майбутнє твоє, Україно”, „Іду з дитинства до Тараса” й виходять призерами та переможцями. Гордістю школи-гімназії є збірка віршів „Вірю в майбутнє твоє, Україно!” Тетяни Черноморцевої, випускниці 2004 року, яка стала переможцем Всеукраїнського конкурсу.

У 2005–2006 рр. у школі-гімназії відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України сплановано важливі заходи щодо святкування 500-річчя козацтва України. Серед них:

- зустрічі з кращим цвітом української нації – лицарями-козаками Луганщини;
- виховні години, присвячені ювілею українського козацтва;
- конференції за творами Г. Половинка – письменника Луганщини:
  - “Від Кальміуса до Лугані”;
  - “Козацькі марші”;
- реферати за романом П. Загребельного „Я, Богдан”;
- тези критичних статей Т. Шевченка, І. Франка до роману П. Куліша „Чорна рада”;
- твори-роздуми за романом А. Чайковського „Сагайдачний” (уривок в „Острозькій школі”);
- видання збірки поезій учнів “Українські козаки – лицарі-звитяжці”;
- конкурси козацьких пісень та танців;
- конкурси читців художніх творів про козаків;
- диктанти, творчі перекази про вірних захисників України;
- виставка книг, вишиванок, малюнків про казаччину;

- збирання ілюстрованих матеріалів про славних лицарів (І. Рєпін „Запорожці пишуть листа турецькому султану” тощо);
- екскурсії до краєзнавчого, художнього музеїв, на Савур Могилу;
- прослуховування та перегляд радіо-, телепередач про національний феномен України – українське козацтво;
- випуск газет;
- оцінка історичної драми Т.Г. Шевченка „Назар Стодоля” в постановці Українського драматичного театру; зустріч з режисером, художником, композитором та артистами;
- спортивні змагання „Козацькі розваги”;
- участь у загальноміських, обласних заходах: фестивалі „Любо”, випуску газети „Лугарі”, посвяті в козаки тощо.

Робота, що проводиться педагогічним колективом з національного виховання, відтворює в дітях рідний народ, увічніює в них те специфічне, самобутнє, що притаманно українській нації, формує дітей як вірних продовжувачів заповітів батьків і дідів.

Далеко за межами області відомий музей Бойової слави школи-гімназії. У 2004–2005 навчальному році він став центром підготовки до 60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Активізувалась пошукова робота. Кожен клас зібрав нові матеріали про ветеранів війни кв. Волкова. Протягом року на базі музею працював кіноклуб „Пам’ять” (керівник С.І. Нетьосов). Усі учні отримали можливість подивитись найкращі кінострічки про героїчні події тих часів: „А зори здесь тихие”, „Судьба человека”, „Они сражались за Родину”, „Свои”, „Звезда”, „Штрафбат”, „В бой идут одни старики”, „Противостояние” тощо. Усього вихованці подивились 35 кінофільмів. Після кожного перегляду проводились класні години „Історія на екрані”.

Майже всі учні напередодні святкування Великої Перемоги відвідали музеї „Молодої гвардії” в містах Краснодон та Ровеньки; пам’ятник комбату Єрмоєнку в Слов’яносербському районі; краєзнавчий та художній музеї м. Луганська, де ознайомились з тематичними експозиціями до свята Перемоги.

Кафедрою суспільних дисциплін були проведені тематичні конференції „Міста-герої”, „Звільнення України”, „Звільнення Луганська”, „Сталінградська битва”, а кафедрою української філології – за романом О. Гончара „Прапороносці” та кіноповістю О. Довженка „Україна в огні”.

Своє бачення та розуміння героїчних подій 1941–1945 років діти показали в шкільному конкурсі малюнків „И помнит мир спасенный...”, в огляді творчих робіт, присвячених цій знаменній даті. Підготовлена до друку збірка учнівських віршів „Лист у тривожний 1941-й”.

Гімназисти взяли участь у міському та обласному конкурсах творів до 60-річчя Перемоги. Корінна Аліна, Мудра Аліна, Тонких Анна, Оніщенко Ольга стали призерами обласного конкурсу. Кращі твори учнів гімназії надрукувала газета „Молодогвардієць”.

Протягом року в школі-гімназії працювала фотовиставка „Наші земляки – наші визволителі”, де були розміщені матеріали з сімейних архивів, листи з фронту, фотографії.

За традицією 4 травня в гімназії відбулися зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни, уроки Мужності, Вахта пам’яті. Головною подією цих днів стало велике свято „Салют, Перемого!”, у якому взяли участь 106 ветеранів Великої Вітчизняної війни. Спостерігаючи поведінку наших дітей під час свята, з гордістю відзначила, що для гімназистів це не просто „позакласний захід”, а можливість реального виявлення найвищих патріотичних почуттів, громадянської відповідальності.

У школі-гімназії створені оптимальні умови для задоволення різноманітних інтересів та запитів учнів, розвитку їх творчого потенціалу. Діють дві поетичні студії „Дебют” та „Відродження” (керівники С.В. Абрамова та Г.Є. Дубинська). Результати діяльності цих студій відображаються в щорічних випусках альманаху „Найтонші струни поезії”. Великою популярністю в учнів користується клуб інтелектуалів „Що? Де? Коли?” (керівник М.Ю. Левченко). Учні, члени клубу, щорічно посідають призові місця в міських, обласних та всеукраїнських турнірах. Багато гімназійних об’єднань

працюють у художньо-естетичному напрямку. Це хореографічні колективи „Ель-Лі-Та” (керівник В.В. Фоменко) та „Водограй” (керівник Т.В. Крюкова), два хори (керівники В.В. Онищенко та О.К. Корнійчук), театральна студія „Мельпомена” (керівник С.О. Сухаревський), клуб авторської пісні „Первоцвіт” (керівник О.Б. Здвижко), оркестр народних інструментів (керівник Г.П. Черкасов).

Щорічно ці колективи звітують батькам та громадськості про свої досягнення на загальношкільному святі „Обдарованість”.

На високому рівні готуються та проводяться традиційні свята гімназистів: свято Першого дзвінка, посвячення в гімназисти, спортивно-оздоровче свято „Золота осінь”, новорічні вистави, конкурси „На балу в Попелюшки”, зустрічі КВК, рицарські турніри, випускний бал тощо. Педагог-організатор Т.В. Крюкова та вчителі велику увагу приділяють забезпеченню їх високого пізнавального навантаження, духовній, громадянській, естетичній спрямованості.

Щорічно проходить у гімназії конкурс інтелектуалів „Найрозумніший”. У ньому беруть участь усі вікові категорії учнів – більше 400 вихованців. Серед найбільш яскравих переможців цього конкурсу назву Головню Максима, Соболеву Дарину, Дегтярьову Ольгу, Соболеву Марію.

Популярні серед гімназистів шкільний філіал та обласні секції територіального відділення Малої Академії наук. Манівський рух розпочався в нашому навчальному закладі ще в 1997 році. 50–60 учнів щороку отримують додаткову освіту в секціях: „Українська мова”, „Українська література”, „Літературна творчість”, „Історія України”, „Англійська мова”, „Біологія”, „Психологія”, „Економіка”, „Медицина”, „Право”, „Комп’ютерні системи” тощо. Творчо працюють учні в співдружності з ученими вищих навчальних закладів міста Луганська. Найбільш продуктивною була співпраця з К.Д. Глуховцевою – доктором філологічних наук, професором ЛНПУ імені Тараса Шевченка, В.Д. Ужченком – доктором філологічних наук, професором кафедри української філології ЛНПУ імені Тараса Шевченка, О.А. Галичем –

доктором філологічних наук, завідувачем кафедри української літератури, професором ЛНПУ імені Тараса Шевченка, І.В. Недайною – доцентом кафедри іноземних мов ЛНПУ імені Тараса Шевченка. За останні роки 19 учнів стали переможцями обласних конкурсів науково-дослідницьких робіт. Сім манівців захищали честь області на всеукраїнському рівні. Сливка Денис, Черноморцева Тетяна, Дворядкіна Катерина та Форощук Петро стали призерами Всеукраїнських конкурсів. Учні школи виявляють щире зацікавлення до наукового пошуку. Кожного року, у лютому, у школі-гімназії проводиться справжнє свято науки. Манівці оформляють виставку своїх робіт, проводять захист досліджень.

У гімназії діє постійно діючий семінар “Працюємо з різними джерелами інформації”. Гостями учнів протягом року бувають працівники обласної бібліотеки, учені. Консультації й допомога вчених та вчителів школи сприяють поглибленню знань з базових дисциплін. Кожна предметна кафедра готує учнів до захисту дослідницьких робіт, допомагає їм опанувати навичками ораторського мистецтва.

Справжнім пропагандистом манівського руху стала друкована газета учнівського самоврядування “Сузір’я”, у якій систематично вміщуються статті учнів–членів Малої Академії наук.

У 2004 році в школі-гімназії було реформовано систему дитячого самоврядування. За рішенням учнівського активу в гімназії створена парламентська республіка “Рада друзів”. Дуже відповідально поставились учні до виборів президента парламенту. Під керівництвом заступника директора Н.П. Марєвої розробили положення про вибори. Відповідно до цього положення активом була проведена велика підготовча робота:

- класні колективи висунули кандидатури учнів на цю посаду;
- організовано збір підписів за кожною з кандидатур;
- проведена презентація передвиборних програм;
- випущені агітаційні плакати;
- проведена прес-конференція з кандидатами в президенти;

- складені списки виборців, виготовлені бюлетені для голосування.

Першим президентом гімназійної парламентської республіки став Гнутов Станіслав. Відзначимо, що довіру учнів і вчителів Станіслав виправдав. Протягом усього року учнівський актив брав реальну участь в організації важливих питань шкільного життя:

- проведення різноманітних конкурсів та турнірів;
- систематичний випуск стінних газет та друкованої газети учнівського самоврядування “Сузір’я”;
- чергування по школі-гімназії;
- організація прибирання шкільної території;
- проведення дискотек;
- збір макулатури тощо.

Участь дітей у роботі шкільного парламенту сприяла виробленню в них комунікативних та організаторських навичок, уміння будувати стосунки в колективі одноліток.

Значний внесок у вирішення визначеної колективом мети діяльності роблять класні керівники. Найбільш творчо ставляться до організації виховання дітей О.М. Корінна, Т.О. Лєвова, Г.Є. Дубинська, О.В. Бондар, Л.В. Благущина, Л.О. Ардатеєва, Г.В. Третьякова. У центрі їх уваги своєчасна допомога в навчанні, зміцнення здоров’я учнів, організація змістовного дозвілля, педагогічна освіта батьків.

Є в гімназії чудові умови для зміцнення здоров’я дітей.

У двох спортивних залах, атлетичному залі, залі аеробіки, плавальному басейні, тирі регулярно працюють секції з футболу, волейболу, баскетболу, кульової стрільби, легкої атлетики, плавання, гандболу, аеробіки.

У 2005 році спортсмени отримали високі результати в районних, міських та обласних змаганнях:

- ГЗР – I місце в місті;
- „Старти надій” – I місце в місті та II в області;
- Військово-спортивна гра „Зарниця” – I місце в районі;

- Плавання – I місце в районі, II в місті, III в області тощо.

Адміністрація школи-гімназії регулярно вивчає результати виховної роботи. Крім традиційних методів дослідження, використовуємо особисті зустрічі з усіма учнями школи-гімназії. Ці зустрічі проходять в паралелях класів. Веду бесіди з дітьми про всі гімназійні справи, успіхи й невдачі. За підсумками цих розмов вносимо корективи в наші плани, виробляємо стратегію дій на ближню та дальню перспективи.

O.V. Shevchenko

The priorities of the out-of-class work

The system of the educative out-of-class work of the Communal establishment “The Luhansk educational up-bringing complex Specialized I-level school-gymnasia № 42”, its purpose and educative principles that are used by the teachers for reaching this purpose, the up-bringing measures of the school-gymnasia are considered in the article.

The key words: the up-bringing system, principles of up-bringing, personality, up-bringing measures, children’s self-management, school parliament.

Відомості про автора

Шевченко Олександра Віталіївна – директор Комунального закладу „Луганський навчальний виховний комплекс спеціалізована школа I ступеня–гімназія № 42”, кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України.